

doi: 10.3935/rsp.v28i3.1878

GROWTH AND WELFARE IN ADVANCED CAPITALIST ECONOMIES – HOW HAVE GROWTH REGIMES EVOLVED?

Anke Hassel, Bruno Palier (ur.)

Oxford: Oxford University Press, 2021.,
451 str.

Ova opsežna knjiga rezultat je dužih istraživanja koja su počela 2014. godine i razmatra glavne ekonomske izazove s kojima se napredne industrijske demokracije suočavaju od ranih 1990-ih i odgovore vlada na njih. Tri su jasno zacrtana cilja knjige: prvo, proširiti naše razumijevanje kako se politička ekonomija promijenila od 1970-ih; drugo, analizirati doprinos vlada tim promjenama, gledajući njihove strategije rasta i treće, rasvijetliti i analizirati ulogu reformi sustava socijalne politike u ovim transformacijama. Ukratko, ova knjiga prikazuje i daje opće razumijevanje evolucije režima rasta u naprednim kapitalističkim OECD zemljama.

Ističe se da se sve političke ekonomije sastoje od režima rasta, koji se temelje na skupu institucija koje oblikuju ponudu gospodarstva, kao i na pokretačima potražnje, poput izvoza, državnih troškova i privatne potrošnje. U knjizi se identificira pet glavnih režima rasta u suvremenim razvijenim kapitalističkim ekonomijama (tri koja vode izvoz i dva domaće potražnje). Kako bi se to učinilo, knjiga kombinira pristup ekonomskom rastu na strani ponude koji zagovara literatura o različitostima kapitalizma (*Varieties of Capitalism*) s perspektivom potražnje, što su nedavne rasprave o modelima rasta pokazale. Pokazuje se da socijalne države snažno oblikuju i ponudu i potražnju. Ističe se kako su u zemljama OECD-a socijalni troškovi povećani pet puta od 1945. do kasnih 1970-ih. Zbog toga se ova knjiga na kraju usredotočuje na ana-

lizu reformi socijalne politike kao strategija rasta koje provode vlade u eri koju karakteriziraju deindustrijalizacija, digitalizacija, financijalizacija i uspon ekonomije znanja.

Kao rezultat ovog istraživanja u pripremi je i druga knjiga koja će predstaviti slučajeve pojedinih zemlja.

Knjiga ima tri dijela: *Evolucija režima rasta i strategija*, *Politike strategija rasta i Strategije rasta i reforme socijalne politike te dvanaest poglavlja*.

U prvom poglavlju, *Tracking the Transformation of Growth Regimes in Advanced Capitalist Economies*, urednici knjige i voditelji istraživanja, Anke Hassel (Hertie School of Governance, Berlin) i Bruno Palier (CNRS, Pariz) ukazuju na različite pristupe u analizi komparativnih političkih ekonomija te se definiraju ključni pojmovi kao što su modeli rasta, strategije rasta i režimi rasta. Procese deindustrijalizacije povezuje se sa snažnijim razvojem programa socijalne države, a s tim se povezuje i uspon ekonomije znanja koja se povezuje s obrazovnom politikom i regulacijom tržišta rada.

Peter Hall u poglavlju *How Growth Strategies Evolve in the Developed Democracies* analizira strategije razvoja koje vlade u razvijenim demokracijama potiču od Drugoga svjetskog rata. Analiza se odnosi na tri razdoblja: razdoblje modernizacije 1950.-1975., razdoblje liberalizma 1980.-2000. te razdoblje rasta utemeljenog na ekonomiji znanja poslije 2000. godine. Na primjerima Velike Britanije, Francuske, Švedske i Njemačke pokazuju se promjene strategija povezane s političkom ekonomijom i izbornim političkim preferencijama.

U trećem poglavlju, *European Growth Models Before and After the Great Recession*, Lucio Baccaro i Jonas Pontusson analiziraju kompleksnu temu, kako su vlade Švedske, Njemačke, Velike Britanije i Italije odgovorile na nedavnu veliku recesiju. Nije bilo velikih promjena u socijalnoj politici za

prve tri zemlje, dok se Italija našla u drugačijoj situaciji i kriza ju je više pogodila.

Georg Picot, u poglavlju *Cross-National Variation in Growth Models: Three Sources of Extra Demand*, mapira sedam različitih modela rasta u razvijenim zemljama poslije 1995. godine. Analiza je usmjerena prema tri potencijalna izvora dodatne gospodarske potražnje: javnog deficita, privatnog deficita i trgovinskog viška. Južne i istočne europske zemlje više od drugih javnu potražnju jačaju kroz javni deficit, kao i značajnim dijelom kroz privatni deficit. Potonji, državno vođeni model, rezultirao je manjim rastom i manjom razinom zaposlenosti.

U petom poglavlju, *Forced Structural Convergence in the Eurozone*, Fritz Scharpf analizira interakciju i evoluciju režima rasta u euro zoni. Očita je duboka podijeljenost zemalja, a što se objašnjava strukturalnim razlikama u sjevernim i južnim gospodarstvima. Konvergenijski procesi u euro zoni oslabljeni su, a povezuju se s političkom nestabilnošću i manjkom demokratskog legitimiteta.

Transitions to the Knowledge Economy in Germany, Sweden, and the Netherlands, poglavlje Kathleen Thelen, drugi dio knjige, istražuje kako se režimi rasta mogu promijeniti kroz primjenu različitih strategija rasta. Istražuju se uloge sindikata, poslodavaca i vlada uspoređujući definiranje nacionalnih režima rasta u Njemačkoj, Nizozemskoj i Švedskoj. Sve tri zemlje imaju snažnu tradiciju socijalnog partnerstva i time pripadaju tipu koordiniranih tržišnih gospodarstava. Prakse u ovim zemljama govore o različitim strukturama organiziranih interesa što utječe na različite industrijske odnose, obrazovanje, osposobljavanje i politiku tržišta rada, a time i na razvoj ekonomije utemeljene na znanju.

Cathie Jo Martin, u sedmom poglavlju, *Growth Strategies and Employers' Coalitions: Renewing Welfare States*, istražuje kako poslodavci oblikuju preferencije za

socijalnu politiku, kako sudjeluju u reformskim koalicijama i postižu kolektivne sposobnosti utjecanja na vladine politike. U doba nedavne krize mnoge zemlje suočile su se za zahtjevima strukturalnih reformi socijalne države, a kako bi se doprinijelo njihovoj kompetitivnosti. Proces deindustrijalizacije potaknuli su također socijalne reforme. Istraživanje prepoznaje sedam različitih proizvođačkih skupina koje imaju svoje posebne socijalne interese. Koordinacijski potencijali socijalnih partnera doprinose zaustavljanju erozije programa socijalne države.

Poglavlje Anne Wren, *Strategies for Growth and Employment Creation in a Services Based Economy: Skill Formation, Equality, and the Welfare State*, zaključuje kako institucije koje osposobljavaju zaposlenike u stjecanju vještina, politika plaća i pružanje javnih usluga imaju utjecaja na strategije rasta, otvaranje novih radnih mjesta u postindustrijskom, digitaliziranom gospodarstvu. U istraživanju se analiziraju procesi deindustrijalizacije i razvoja ICT sektora u Velikoj Britaniji, Švedskoj i Njemačkoj te se ističe važna uloga institucija socijalne države i njihov doprinos strategijama rasta.

Četiri poglavlja trećeg dijela knjige: Alison Johnston, *Always a Winning Strategy? Wage Moderation's Conditional Impact on Growth Outcomes*; Alexander Reisenbichler, *Housing Finance Markets Between Social Welfare and Growth Strategies*; Tom Chevalier, *Fighting Youth Unemployment: Growth Strategies and Youth Welfare Citizenship*; Sonja Avlijaš, Anke Hassel i Bruno Palier, *Growth Strategies and Welfare State Reforms in Europe*, analiziraju evolucije socijalnih režima i njihove doprinose promjenama režima rasta. Promjene na tržištu rada, reforme obrazovnog sustava i socijalne politike u okviru strategija rasta imaju učinke na režime rasta. Prva tri poglavlja bave se specifičnim strategijama rasta: politikom plaća, stambenom politi-

kom i obrazovanjem te politikom prema mladima. Zadnje poglavlje povezuje strategije rasta i socijalne reforme te doprinosi razumijevanju procesa transformacije rasta i socijalnih režima. Dakle, važno je istaknuti, socijalne reforme dio su vladinih gospodarskih strategija rasta. Specifične strategije rasta povezuju se sa specifičnim reformama socijalne države. Izazovi razvoja države socijalnih ulaganja s vidljivim povratima ostaje izazov za mnoge ovdje analizirane socijalne države. Ne postoji jedan mehanizam koji povezuje strategije rasta i socijalne reforme. Autori navode tri mehanizma: 1. socijalni sustav djeluje kao input rasta; 2. postojeći socijalni sustav percipira se kao prepreka rastu, potrebne su reforme, rezanja troškova ili njegova transformacija za poticanje rasta i 3. rast se događa bez pozitivnih redistributivnih učinaka, socijalna država jača se kao kompenzatorski alat.

Pet analiziranih strategija rasta povezuje se s pet tipova reformi socijalne države: manufakturna izvoza strategija rasta i dualizacija socijalne države; strategija izvoza dinamičnih usluga i socijalna ulaganja; strategija vođena izravnim inozemnim ulaganjima te fiskalna i socijalna atraktivnost; strategija rasta utemeljena na financijalizaciji i komodifikacija socijalne politike; strategija rasta utemeljena na javno financiranoj domaćoj potražnji i socijalni protekcionizam.

Knjiga je kompleksno i vrijedno štivo, zahtijeva pomno studiozno čitanje i pruža nove uvide o povezanosti socijalnih reformi kao dijela politika strategija rasta. Izloženi rezultati istraživanja su poticajni i mogu se prenijeti u koncipiranjima i istraživanjima reformi socijalne države u Hrvatskoj. Knjiga se među OECD zemljama manje bavi temama koje su povezane uz tranzicijske zemlje na koje se odnosi strategija vođena izravnim inozemnim ulaganjima te fiskalna i socijalna atraktivnost. Primjerice, ne ističu se izazovi povezni s privatizacijom mirovinskog sustava u ovim zemljama, a što je trebao biti jedan od temelja gospo-

darskoga rasta. Istraživanja su pokazala da strana ulaganja u ovim zemljama daju veće profite nego u zemljama zapada iz kojih dolaze. K tome, ne navode se podaci o seljenju kvalificirane radne snage iz ovih zemalja u razvijenije EU zemlje. To je bilo istaknuto i kao jasna kritika prilikom predstavljanja ove knjige na webinaru 29.3.2021. Više vidjeti na mrežnoj stranici: <https://www.civica.eu/news-events/future-past-events/growth-and-welfare-in-advanced-capitalist-economies/>.

Gojko Bežovan
 Studijski centar socijalnog rada
 Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

doi: 10.3935/rsp.v28i3.1855

SOCIJALNA POLITIKA HRVATSKE (II. izdanje)

Gojko Bežovan i sur.
 Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2019., 577 str.

Sveučilišni udžbenik *Socijalna politika Hrvatske* sadržajno i konceptualno nastavlja se na istoimeni udžbenik iz 2008. godine, čime svjedoči o kontinuitetu sustavnih istraživanja na Katedri socijalne politike na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, čiji djelatnici aktivno prate i evaluiraju stare i nove socijalne rizike te nove programe i mjere socijalne politike. Sedam autora, uvažениh stručnjaka u različitim područjima socijalne politike, udžbeničkim stilom pisanja i analize kroz komparativni pristup približavaju čitateljima kompleksne teme socijalne politike, ukazujući pritom na teorijske i istraživačke aspekte ove teme. Nakon uvodnog poglavlja, koje nudi opći pregled socijalne politike Hrvatske, slijede